

de eisch ge- leden slechts eren. vraag, of een van een over- werknemers. Deze vraag worden. Hier- ke rechtsper- een eisch is, nisatie recht- gelden voor nzeid kunnen d persoon als ar materiel, k is de struc- an de nieuwe en slechts de

ons beoogde zoo, dat met ten der werk- hopen, dat er m is, dat b.v. mee verband treden en dat ciale fondsen l ook dan de oor de belan- r waar zulks or bij de be- na behoortijk len.

l voorop, dat r werknemer. len vorm zal alleen zóó de en ook in de- dat wij over- oeping elkan- n bieden, ook zij constante, lachten, daar, waarvoor men

ontvingen, en wel gebleken, appelijken ar- mindelen, een it worden ge- en de kosten ellenden, niet gespeeld, dan eweest, dezen afzonderlijke de genoemde oet te komen zaak van het g in behande- denkbeeldig, nda komen te U doen, mee n en een vlot-

de discussie leiden, zij het drukkelijk Uw

nnen Verbond pig Comité is niet uit moet, tisch Verband

n, rustten we geen stijfheid at lang genoeg en tijdens de , om 'n peper- n het gezicht m. Natuurlijk n paar groote , want op den ant.

epraat. Het is enschen weten de in hun ge- voor de hielen l ook de om- probeerde het een minimum

ook eens iets zonden we ze varens, fijn als un eigen door Niet lang waar we geen vloopen, daar te passeeren, aken. En die half uur. Nu, t in het bosch as het bijkans

staat open voor allen, die belangstellen in en willen medewerken aan een principiële bezinning op sociale en economische vraagstukken, ook al nemen zij zelf maatschappelijk geen plaats in als werkgever of werknemer of in een der vrije beroepen. Wij merken reeds op, dat onze hooggeleerden, onze predikanten en studenten en andere wetenschappelijke werkers, ons dus in dit Verband als leden en niet maar als gasten, hartelijk welkom zijn en voorts allen, die in grondslag en doelstelling met ons één zijn, ongeacht of zij lid zijn van een werkgevers- of werknemersorganisatie. Reeds deze opzet maakt het onmogelijk, om Verband en Verbond in elkander te doen opgaaen. Want het Verbond zal alleen kunnen omvatten hen, die direct betrokken zijn bij een eigen maatschappelijke werkkring, beter gezegd, die een eigen maatschappelijke functie vervullen. De geschiedenis van Patrimonium, waarnaar ik een vorig maal in mijn inleiding reeds verwees, is daar, om ons als waarschuwing te dienen, niet in de fouten van het verleden te vervallen, waarbij de bezinning door het praktisch organiseeren geleidelijk aan geheel wordt overwoerd en op den achtergrond geraakt bij de leden. Vanzelfsprekend staat niets in den weg voor den maatschappelijken werker om lid te zijn, zoowel van Verband als van Verbond. Doch naar onze stellige overtuiging moet het Studie-Verband onderscheiden en gescheiden zijn van het Werkend Verbond.

Wat nu de principiële gedachte aangaat, die aan deze geschetste figuur van dit Verbond ten grondslag ligt, meenen wij, dat wij, bij het kiezen en aanvaarden van dezen vorm van organisatie, ons gemeenschappelijk uitgangspunt kiezen in het samen belast zijn met een arbeidsopdracht van God den Heere, en het samen staan bij de vervulling van ieders onderscheiden opdracht als Gereformeerde belijders.

De J. C. Sikkel heeft in zijn „Vrijmaking van den Arbeid" het ideaal naar voren gebracht van de Bedrijfs-gemeenschap en van de Vak-gemeenschap. Hem stond daarbij voor den geest de idee van de organische gemeenschap in den arbeid. Op blz. 112 van dit in 1903 geschreven werk uit hij deze gedachte als volgt: „Wat een rijke, zedelijke daad zou het al zijn, zoo de Werklieden, door de Christelijke groepen voorgegaan, hun dwingende beweging, die de arbeidsgemeenschap zedelijk vernietigt, en het menscheijk leven verwoest, verzuakten om in hun groepen en naar den eisch der liefde en der eere, zoo anders dan tot nu toe, zich dienstbaar te maken aan de ware vrijmaking van den arbeid, door hun pleit voortaan te wijden aan den eersten stap tot organiseering van de arbeidsgemeenschap door vrijwillig aangegane overlegging tusschen patroons en mede-arbeiders bij aanvankelijk gecontracteerden, organischen rechtsvorm; opdat dan voortaan het recht geregeld worde en zich ontwikkelde niet door dwang van buiten af, of van één zijde, maar door zedelijke gemeenschap in het Bedrijf en het Vak, door gemeenschappelijke overlegging en samenwerking onder waarborg van recht binnen de arbeidsgemeenschap".

Voor goed begrip willen wij opmerken, dat men aan woorden als bedrijfs-gemeenschap en bedrijf niet geheel dezelfde beteekenis kan toekennen bij de Sikkel, die zij in het hedendaagsche spraakgebruik, dat ook in dezen nog vrij verward is, hebben. De Sikkel verklaart b.v. zelf de beteekenis van zijn gebruik van het woord „bedrijf" aldus: Het bedrijf, het particuliere bedrijf is het, waarin de arbeid allereerst in gemeenschap leeft, en waaruit hij in breeder organisatie zich uitbreidt. Een arbeidersorganisatie en een patroonsorganisatie, die samen onderhandelen, zijn niet de organische gemeenschap, evenmin als die arbeidersorganisatie afzonderlijk." (Vrijmaking van den Arbeid, blz. 113). De Sikkel

onmogelijk. Men huldigt hier blijkbaar den stelregel: hoe dicht bij huis, hoe smeriger. Drab en drek, in den meest letterlijken zin een zwijnerij, doorploegd door kippen- en Dajakvoeten, alles even vies en nat en week en geurig en glad als een beijzede keisteen. Het „pad" zelf was alleen te vinden als men lette op de meest ingedrukte plekken. Voortdurend dacht ik aan het mooie Duitse woord „Sumpf", dat nooit zoo tot m'n verbeelding sprak als op dit stukje van hoogstens een kilometer.

Plotseling, na weer eens een bocht gemaakt te hebben, stonden we aan een klein watertje, waar vrouwen bezig waren de door de mannen verzamelde getah (= witte hars uit den rubberboom) te stremmen in mierenzuur, waardoor ze uitgewalst kan worden tot platen, ter grootte van een flinken handdoek. Later worden deze te drogen gelegd of gehangen in en bij den kampong. In verband met den oorlog op Korea liepen de rubberprijzen enorm op; juist deze week vernamen we, dat Amerika weer minder rubber koopt, waardoor de prijs per kg terugliep van f7 tot f3. (Onder gulden hier Rupia te verstaan; R 1 = f 0.50).

Deze vrouwen werden NIET gegroet, hoewel het anders de gewoonte is elken „tegenligger" te vragen: „Kemana?" of een goede reis toe te wenschen. Het is nu eenmaal niet behoorlijk een vreemde vrouw aan te spreken, noch haar een hand te geven, wanneer ze

^{*)} Kemana = waarheen? Men bedoelt dit niet als informatie, maar als groot.

verduidelijkt deze gedachte verder op deze wijze: „De organische gemeenschap in den arbeid leeft allereerst in het particuliere bedrijf; dat particuliere bedrijf is het, waarin de menschen hun werk in organische gemeenschap verrichten." (a.v. blz. 113). In die arbeidsgemeenschap wilde hij dan tweemaal zien in rekening gebracht: ten eerste „het recht der broederliefde door erkenning en eerbiediging van het leven, dat God in Zijn genade geeft." Een tweede voorwaarde was volgens hem: dat „het recht van het gezag, van den geest in de organische arbeidsgemeenschap worde erkend", zonder welke die gemeenschap volgens hem onmogelijk was (a.v. blz. 114). Dit gezag zag hij dan „uitgaan van het recht van den geest, die het Bedrijf richt, van het eigen recht en de vrijheid van den ondernemer, van den Patroon" (blz. 115) „zonder de erkenning van dat gezag, zoo sprak hij het uit, is vrijmaking van den arbeid niet mogelijk." (a.v. blz. 115).

Het wil mij voorkomen, dat, met dit gedachtegeheel van de Sikkel voor oogen, wanneer wij zouden komen tot een gemeenschappelijke organisatie, waarin verenigd zijn allen, die erkennen den Schriftuurlijken eisch tot arbeiden, tot hen komende in de Scheppingsopdracht van Godswege, welke opdracht zij uit kracht, die God verleent, in beginsel dank zij de verlossing van

De kwestie van het evangelisten-ambt (XX)

§ 7. DE EVANGELIST IN KERK EN PERS.

We hebben ook in het kort na te gaan, hoe het na het apostolische tijdvak der nieuwtestamentische kerk met den evangelist in kerk en pers is toegegaan.

a. We memoreerden reeds, dat de bewering van Prof. Sillevius Smitt, dat in den na-apostolischen tijd van evangelisten niet meer gesproken is, geen steek houdt, omdat, gelijk het meerderheidsrapport, met gegevens uit de kerkgeschiedenis van Eusebius aantoot, er in de tweede eeuw nog vele gevonden werden.

Voorts is overeenkomstig het meerderheidsrapport er op gewezen, dat Calvijn in diens Institutie IV, 3, 4, ten volle ruimte open laat voor de blijvende of vernieuwde erkenning van het evangelisten-ambt. En niet alleen in de Institutie: ook in zijn uitlegging van Ephese 4: 11. We lezen daar: „Hierbij zij opgemerkt dat van de bedieningen der gaven, die de apostel hier noemt, enkel die van de beide laatsten (n.l. herders en leeraars, door Calvijn ten onrechte als twee groepen ambtsdragers onderscheiden; Fr.) van voortdurenden aard zijn. Want God heeft Zijn gemeente alleen voor een tijd versierd met apostelen, evangelisten en profeten; tenzij dan dat Hij extra-ordinaarlijk evangelisten verwekt, die groepen zijn om intjeden van duisternis de zuivere leer weer in het licht te stellen". (spatieering van ons Fr.).

Derhalve: volgens Calvijn was de evangelist tijdelijk ambtsdrager en heeft hij ook geen plaats in de gevestigde gemeente, doch hij kan in buitengewone tijden weer worden verwekt, en dan met het oog op de vernieuwing der kerk, de reformatie van de gemeente. Calvijn denkt hier dus blijkbaar nog niet aan den evangelist als „zendeling" onder de heidenen.

b. In de kerken der reformatie (16e eeuw) was men van meening, dat het evangelisten-ambt niet erkend noch (weer) opgericht mocht worden, doch dat predikanten als missionarissen moesten gezonden worden naar de heidenen, daar de arbeid van Timotheus en Titus door den arbeid der predikanten moest worden voortgezet. De v. d. Waal geeft in de minderheidsnota daarvoor een bewijs (blz. 18) met aanhalingen uit den credentiebrief van Casper Wiltens, den

ons bezoekt. Denk nu niet, dat de Dajak zijn vrouw een minderwaardig kreatuur acht, zoals de Mohammedaan, die immers uit zijn Koran geleerd heeft, dat een vrouw geen ziel heeft en van wie hij slechts houdt, omdat ze de moeder van zijn kinderen is, neen, de Dajak stelt zijn vrouw heel hoog, helpt haar tamelijk veel, en verzorgt met haar om het hardst hun kroost. Wel is waar nemen ze het een blanke niet zoo erg kwalijk, wanneer hij z'n Europeesche gewoonten handhaaft, maar het is nu eenmaal niet te doen gebruikelijk.

Natuurlijk zijn mijn lezeressen nieuwsgierig naar het uiterlijk dezer zusters. Ik kom daar nog wel op terug.

Waren we nu toch vermoeid, of werd het traject nu nog weer zwaarder? Zwiependen takken, boomtronken midden op het pad, kleverige en prikkerige bladen, als maar meer brij-achtige grond, stellers hellingen vlak na elkaar op; en af, wringpartijen tusschen de stammen door, struikelingen over knoestige boomwortels, plassen en poeltjes, de hitte en de bedomptheid deden ons nu 't zweet verbezen als stroompjes. De adem werd piepend en fluitend, ook bij de inheemschen, de dijspieren begonnen te krampen, de voet werd onzeker neergezet, het oog was vaak door den zweetstroom verblind, de haren voor het gezicht, ach zoo vies, zoo onzegbaar vies werd ik van mezelf.

Eigenaardig..... geen onzer had dorst. Dat zou later pas komen en een tweede eigenaardigheid was, dat het kletsnatte goed nu begon te verdampen en

hun gansche leven door Christus mogen vervullen, en die zich derhalve gehoorzaam buigen onder het Woord Gods, waarvan de belijdenisschriften der Kerk ons de hoofdsom leeren, wij gaan arbeiden aan iets, wat ook een man als de Sikkel als ideaal voor den geest moet hebben gestaan. P. GROEN.

P.S. In het artikel van de vorige week is bij het op schrift stellen van den tekst van mijn referaat 'n fout ingeslopen. Gelijk men op blz. 18 van de Toelichting op het Synodebesluit tot schorsing van Prof. Dr K. Schilder kan lezen, beschuldigen de deputaten hem ervan, dat hij zich had „schuldig gemaakt aan de in Art. 80 K.O. genoemde zonden van scheurmaking en aan wat in ons Avondmaals-formulier wordt omschreven als het begeeren aan te richten van tweedracht, sekten en mouterijen in onze kerken".

Deputaten en Synode hadden zich dus de zaak terdege in haar karakter ingedacht en gefixeerd. Zij verwezen zelf naar het Avondmaals-formulier. Derhalve is het niet anders dan een hen volgen in hun eigen aanwijzing en een eenvoudig aanhooren van hun eenmaal nadrukkelijk uitgesproken oordeel over ons, wanneer wij hun kerken keer op keer bij het Avondmaal hooren betuigen, in den Naam des Heeren, dat allen, dus ook wij, die zich aan deze bovengenoemde zonden schuldig gemaakt hebben, geen deel in het rijk van Christus hebben. G.

ZENDING EN EVANGELISATIE

ceraten uitgezonden predikant op 23 Dec. 1610 door den Kerkeraad van Amsterdam.

We kunnen over de argumenten daarvoor onder meer terecht bij Voetius. Dr H. A. v. Andel (De zending-leer van Gish. Voetius, 1912) geeft er een korte uiteenzetting van (in de paragraaf over „de gezonden organen", bl. 110 v.v.). Voor Voetius is het ambt der gezonden organen voornamelijk of alleen het ambt van dienaar des Woords; de zending van schoolmeesters, catechiseermeesters, ziekentroosters, proponenten en geneesheeren is bijkomstig. Want tot de buitengewone en derhalve niet blijvende ambten in het Nieuwe Testament rekent hij de apostelen, evangelisten, de zeventigen, de profeten, Johannes de Dooper.

De evangelisten deden hun werk in opdracht en onder leiding van de apostelen, en wel als helpers van de apostelen, zoodat hun werk niet universeel was doch beperkt tot plaatsen en streken, overeenkomstig de door de apostelen hun verleende werkopdrachten. Juist omdat ze helpers en medewerkers (subsidiarij et cooperatorij) der apostelen waren, kunnen latere organen voor de zending geen evangelisten zijn. Er zijn dus voor de zending dienaren des Woords noodig.

Reeds de Nationale Synode van Dordrecht 1578 had in art. 7 der Acta of handelingen uitgesproken: „en het betaamt niemand van de eene plaats naar de andere te reizen om te prediken, dewijl het ambt der apostelen en evangelisten voor langen tijd in de gemeenten Gods opgehouden is" (F. L. Rutgers, Acta van de Ned. Syn. der 16e eeuw, blz. 237). Dus geen reizende predikanten zonder vaste standplaats!

c. Op het Zendingcongres Jan. 1890 verdedigde Dr A. Kuypers een aantal stellen over de zending. Stelling 23—27 gaan over „het ambt van den zendeling". De eerste van deze 5 luidt: „Een zendeling onder de Joden of heidenen bekleedt een ambt niet ongelijk aan dat van den Evangelist, en bedient als zoodanig wel den Heiligen Doop, maar niet het Heilige Avondmaal. Dit kan eerst bediend, nadat er een Kerk geformeerd is, en in deze Kerk de Dienst des Woords en der sacramenten is geregeld."

Bij de toelichting is opgemerkt: „Buiten Marcus en Lucas kent de Schrift evangelisten, die geroepen zijn tot de verkondiging des evangelies van plaats tot

ons eenige afkoeling bezorgde, zij het dan ook een min frissche. Dokter ondervond dat proces het eerst. Ik keek hem eens aan. Was dat nu zijn lichte blouse, en zijn witte broek? Donker, als na een stortbui was het heele spul. Borst, rug, zitvlak, heupen, alles was door- en doornat. Ik keek er mezelf eens op aan. Niet te zien, want ik was in het grijs, maar te voelen, o ja! „Und Stunde auf Stunde nach Stunde verrann". Deze regel uit het befaamde „Heksenlied" kreeg beteekenis voor me. Er kwamen nog hoogvlaktes, zonder eenige schaduw; er kwamen nog rietbosschen, die zeer prikten; er kwamen..... neen, er kwam, met het vriendelijkste gezicht van de wereld een man aanloopen, frisch en monter. Ik groette met een zucht..... En toen bleek, waarom die eene looper was vooruitgegaan met z'n ruim 20 kilo zware tasch instrumenten: die was zonder pauze maar doorgetippeld, had het dorp gewaarschuwd en nu was er ons uit beleefdheid een gids tegemoet gezonden, die ons op het psychologisch juiste moment wist te vertellen, dat het nog maar „satu kilo" was.

Dus nog 20 minuten dacht ik. Och arme, over de laatste 200 meter deden we een kwartier.....

J. P. MOERKOERT.

^{*)} Satu kilo = satu kilometer = 1 km.

plaats.... Onze zendingen kunnen niet op één lijn gesteld worden met de evangelisten, die met de apostelen werkten, maar er is toch zoo groote overeenkomst, dat we hen, liever dan zendingen, omdat deze naam den indruk geeft, dat de gewone Bedienaren des Woords geen zendingen zijn, (wat alle goede gedachte vervalscht) Evangelisten zouden noemen, dewijl hun arbeid ophoudt met den doop en niet gebonden is aan een bepaalde plaats".

In de discussie had Dr L. H. Wagenaar bezwaar: dat de zending zou vallen onder de categorie van „dienaren, uitgezonden om Kerken te vergaderen" (K. O. art. 7c), dat aan den naam Evangelist voor Zending een Irvingiaansche bijmaak zou zijn.

Dr F. L. Rutgers had ook bezwaren in dezen: dat de Evangelisten niet middellijk door de kerken werden geroepen in de apostolische eeuw maar rechtstreeks door Christus; dat de Evangelisten, in de Heilige Schrift genoemd, een ander ambt hadden dan onze Zendingen; dat nu het woord Evangelist misverstanden zou wekken en daarom is de naam Zending voor den Dienaar des Woords in diens buitengewone dienst onder de heidenen beter.

We lezen wel in de Acta van het Zendingcongres (bl. 11; zie ook „Historisch Document" enz., 1940, bl. 19), dat Dr Kuyper repliceert, doch wat hij ter beantwoording heeft opgemerkt is helaas niet vermeld.

Wel weten we, dat Kuyper al spoedig na 1890 van opinie is veranderd. Volgens de Kuyper-bibliographie van Rullmann (deel 3, bl. 266) gaf hij in 1892 zijn college-dictaat dogmatiek over de kerk. Op bl. 164 lezen we het volgende: „Wat is nu het eigenaardig ambt van den evangelist? Zij moesten in de kerk zijn, zoo lang er geen evangeliën waren; de evangeliën vervingen hen. De groote feiten leefden alleen nog maar in de paradosis (mondellinge overlevering). Van belang was voor die paradosis een vaste vorm, waarin zij tot de kerk kwamen. Die Evangeliën verschillen van de brieven der apostelen, evenals er verschil is tusschen historie en belijdenis of dogmatiek. De evangelist bouwde niet op in de waarheid, maar verbreidde, bevestigde eenvoudig de feiten in de kerken. Hiervoor pleit de naam, gegeven aan de vier verhalen van Mattheus, Marcus, Lukas en Johannes. „Zeer natuurlijk is het daarom, dat, toen de papieren evangelisten er waren, het ambt wegviel. De naam evangelist is daarom nu niet meer bruikbaar en strijdt met de Heilige Schrift, want onze dusgenaamde evangelisten zouden dan niets anders mogen doen, dan eenvoudig de vier verhalen voorlezen. Die evangelisten stonden onder de macht der apostelen, blijkens 2 Tim. 4 enz., en dezen konden hun bevelen geven. Het vermoeden ligt daarom voor de hand, dat ook Titus, Silas, Lukas en Barnabas, die in de Acta (= Handelingen der apostelen) worden genoemd, evangelisten waren. Paulus liet tegenover hen het apostolisch gezag gelden, gaf hun voorschriften voor hun arbeid, gedrag enz."'

In 1893 een artikel in De Heraut (no. 796) over „Evangelist" schrijvend beweert Kuyper onder meer, dat tegenover Rome met 'n apostolische successie moet worden volgehouden, dat niet alleen het apostel, doch ook het evangelistenambt buitengewoon en tijdelijk was; dat hebben de vaders ook gedaan. „Het ambt van evangelist omschreven ze (n.l. die vaders) als te zijn een ambt, dat, uitsluitend door de apostelen ingesteld, gelijk stond met het ambt van Dienaar des Woords, alleen met dit verschil, dat hetgeen een Dienaar des Woords was voor die bepaalde streek of plaats waarvoor hij was aangewezen, de Evangelist was voor alle kerken en alle plaatsen, gansch algemeen, en zonder bepaling."

d. We komen toe aan de Middelburgsche Synode van 1896, waar belangrijke besluiten zijn genomen. In 1893 was door de Synode van Dordrecht aan de Zendingdeputaten opgedragen om de volgende Synode met een rapport te komen inzake een regeling van den zendingsarbeid en dat rapport drie maanden tevoren aan de kerken toe te zenden.

Met de behandeling van dat rapport is het ter Synode van Middelburg niet vlot gegaan. Volgens art. 35 der Acta wordt een praeadviserende commissie aangewezen (Dr A. Kuyper, Ds J. H. Donner, Dr G. van Goor, Ds H. Dijkstra en de ouderlingen J. den Boer en A. Elshout) om de Synode met een door den druk vermenigvuldigd rapport en advies over het deputatenrapport de Synode te dienen.

Art. 38 vermeldt, dat deze commissie haar werk aldus heeft verdeeld, dat Dr Kuyper zal rapporteeren over de organisatie der zending, Dr v. Goor over de bezwaarschriften te dezer zake en Ds H. Dijkstra over den verrichten arbeid sinds 1893. Art. 62 deelt mee, dat Kuyper voor zijn deel rapport uitbrengt (opgenomen in de acta). 't Gaat daarin vooral over de centralisatie, in casu: deputatenzending. Bijna de heele 19de Aug. is er over gehandeld, ook den heelen morgen daarop volgende. 21 Aug. is de Jodenzending aan de orde en aangenomen wordt het voorstel van de rapporterende commissie; om een commissie te benoemen „tot het in schets brengen van de beginselen en de grondtrekken, die naar het oordeel dezer Synode de leidraad behooren te wezen, overeenkomstig welke de methode der zending onzer Geref. Kerken in elkaar te zetten zij" (art. 79).

Leden van de commissie worden: Prof. H. Bavinck, Ds W. H. Gispen, Dr A. Kuyper, Dr F. L. Rutgers, Dr L. H. Wagenaar en de ouderlingen D. Rijpstra en P. Vermeulen. Dinsdag 1 Sept. is de commissie gereed en

het gedrukte rapport komt in behandeling. Dr Kuyper is rapporteur. En daarin verdedigt nu ook Kuyper, anders dan in 1890 op het Zendingcongres, dat het Evangelistenambt heden geen recht van bestaan meer heeft; „argumenten": alleen Christus kan zulk een ambt instellen, niet de kerken of een kerk; ook de apostelen zouden het kunnen doen, als ze nog leefden; aan de kerken is echter die bevoegdheid daartoe nooit verieend; in elk geval zijn we nu gebonden aan de in de Belijdenis en Kerkenordering vastgestelde ambten. Verder wordt ook de naam zending gewraakt, vooral op taalkundige gronden.

De Synode heeft ook dit aanvaard. Terecht concludeert ons meerderheidsrapport op bl. 2, dat deze afwijzing van het evangelistenambt niet vanuit de Schrift is beargumenteerd!

J. FRANCKE.

GRONINGER Brieven

Amice frater,

Ik sprak reeds met U over het wonderlijk verschijnsel, dat het juist de a.r. partijleiding en de haar verwante pers is, die meer dan elders verleid is geraakt op het federalistisch West Europa, of zooals men daar ook zegt: de eenwording van West Europa, waartoe dan ook wij onze nationale zelfstandigheid voor een goed deel zouden moeten opgeven.

Voor de samenwerking eener verdediging tegen het Russisch gevaar is zulke federatie niet heiligt noodig. Immers men is reeds bezig die verdediging op te bouwen, terwijl het vereenigd Europa er nog niet is. Er is alleen een praatcollege, de raad van Straatsburg, waaruit dan de samensmelting zou moeten volgen. Antirevolutionaire voormannen noemen zich reeds Straatsburgers.

Onderwijl nu de genoemde pers deze liefde voor dat West Europa gedurig aanblaast, hoort men af en toe ook wel van eenig, zij het schuchter verzet. De menschen moeten in de a.r. partij aan zeer veel wennen.

Dit verzet wordt echter aanstonds weggepraat. Op zeer gevaarlijke wijze, want het zijn inzonderheid de argumenten die ons verbazen.

Als Mefistofeles het zegt in den „Faust":

Mit Worten lässt sich trefflich streiten,
Mit Worten ein System bereiten.

Men heeft ultraard eenige moeilijkheid met art. 18 van het program van beginselen, want dit spreekt van ordinantiën, die God over de volken heeft gesteld en van een medewerking in het recht der statengemeenschap met ongerepte handhaving van de eigen nationale zelfstandigheid.

De redacteur van „Trouw" knoeide zoolang, dat „ongerept" in het tegendeel was verkeerd. Ook een a.r. senator, mr Rip, heeft er iets op gevonden.

Maar den a.r. journalist Van Ruller werd dit te bar. Zoo gaat het niet, zeide hij. Ongerept is nu eenmaal ongerept. Onaantastbaar, en zij, die in 1934 dit woord in het verband met onze nationale zelfstandigheid gebruikten, dachten over deze zaak anders dan wij.

Maar daarover niet getreurd. Prof. Zuidema wijst hier den weg.

Wij halen onze beginselen wel uit Gods Woord, maar „zij zijn van ons zelf". En wij kunnen ze dus veranderen. Als het zóó is naar believen.

Zoals de machtige vorsten eertijds zeiden; „car tel est notre bon plaisir". Een woord, dat de lichtzinnige revolutionair Camille Desmoulin ook gaarne gebruikte.

Als dit gaat gelden bij de wijziging van het program, die thans op stapel moet worden gezet, dan kan het nog wat worden.

Toen ik al dat fraais las, dacht ik aan die geleerde filosofen, van wie Dickens spreekt in zijn „Olivier Twist".

Hij zegt ter toelichting van een bepaald geval, dat deze machtige geleerden lang niet altijd den kortsten weg kiezen om tot hun conclusies te komen. Veeleer zijn zij er op uit om den afstand te verlengen door allerlei omschrijvingen en afdwalende wankelingen, aan welke een dronken man, diep onder den indruk van een stroom van ideeën, geneigd is zich over te geven.

Men zou hier ook een paar regels van Ps. 107 — berijmd — kunnen aanhalen:

Zij dansen, wagg'len, vallen
gelijk een dronken man,
de wijsheid van hen allen,
hoe groot, bezwijkt er van.

Alleen, van zulk bezwijken is hier geen sprake, wat blijken zal als ik die „mighty flow of ideas" met U wat nader ga bezien.

De vraag is blijkbaar gesteld: is het geoorloofd de nationale zelfstandigheid op te geven, waar deze toch in de historie is tot stand gekomen? Is dat niet, naar sommigen meenen, met de orde Gods, zooals die in de historie tot stand kwam, in strijd?

Het antwoord is, dat men de historie niet absoluut mag nemen. Wat in de historie wordt, kan in de historie verworden. Wij kunnen aan het historisch geworden niet voor altijd vasthouden.

En dan wordt gezegd:

„Niemand onzer weet of het Gods wil is, dat de Nederlandsche grenzen voor altijd zullen blijven, zooals ze nu zijn met al hun grillige lijnen, wonderlijke inhammen en met heel hun onnatuurlijk verloop."

Wij weten ook niet of het Gods bedoelen is deze grenzen eens geheel uit te wisschen en of er dan voor ons volk, vermengd tusschen alle volken der wereld, een wereldtaak zal liggen of niet. Evenmin weet iemand of Nederlands grenzen misschien verlegd zullen worden ver naar het Oosten of het Zuiden.

De historie is van groote waarde, zij is niet beslissend. Beslissend is het Woord Gods, en juist dat geeft ten aanzien van de grenzen van welk land dan ook geen enkele belofte."

Hier openen zich verre perspectieven. Het is waarlijk een machtige stroom van ideeën. Nieuw zijn ze niet, want alle wereldveroveraars hebben ze in practijk gebracht. De Schrift spreekt er ook van.

Zoals de profeet Jesaja den Assyriischen heerscher doet zeggen: „Ik heb de landpalen der volken weggenomen".

De mannen der Fransche revolutie brachten ze ook in practijk.

Napoleon en later Hitler zouden echter veel plezier hebben gekend, als zij hadden geweten, hoe hun boos opzet zelfs met een vromelijk beroep op den Bijbel kon worden gerechtvaardigd.

Zij kenden dit argument niet. Het is eerst thans ontdekt.

Als daar nu een wereldveroveraar komt — wij zijn er nu ook bang voor — om de grenzen van ons land weg te nemen en ons in te lijven bij zijn groote rijk, dan is er geen kracht tot eenig protest. Gij beroept U op de historie? Maar die mag niet absoluut worden genomen. Gij noemt het Woord Gods? Maar heeft dit voor u de belofte, dat de grenzen van uw land altijd blijven zullen, zooals zij zijn? Neen? Welnu, wat klaagt gij dan?

Deze rijke idee is ook voor alle andere overweldigers te gebruiken. De man, die U het leven wil benemen, zegt: gij zijt een sterfelijk wezen, en hebt gij misschien een belofte, dat gij morgen nog zult beleven? Ik neem het dus maar.

Minister Lieftinck kan zeggen tot elk die klaagt: maar mijn rijkdom slinkt gedurig in vanwege die elendige belasting: is het U voorzegd, dat gij nimmer arm zoudt worden? Wat klaagt gij dan?

En als een tyran uw volk kromt onder zijn ijzeren juk, wel, waar bevat het Woord Gods voor U de belofte, dat gij steeds recht op zoudt loopen, frank en vrij?

Maar de stroom van ideeën biedt nog veel meer. Daar is het in de wereldpolitiek, en in het volkenrecht een geducht begrip: de natuurlijke grenzen.

Daar is al heel wat over te doen geweest.

Men onderscheidt natuurlijke en conventionele grenzen. De eerstgenoemde zijn een bergketen of een rivier. Is het een bergketen, dan wordt er wel over getwist of de grens langs den bergkam moet loopen of naar de waterscheiding. Is het een rivier, dan onderscheidt men onbevaarbare en bevaarbare rivieren. Bij de eerste gaat de grens langs de middellijn, bij de andere naar wat men noemt den dalweg, een begrip dat dan nader wordt omlijnd.

De conventionele grenzen, geworden in de historie, werden bij tractaat vastgesteld. Wij hebben er met Duitschland en België.

En voorts zijn er grenscommissies, om allerlei grensgeschillen te regelen. Dat is het goed volkenrechtelijk gebruik.

Maar de mannen der Fransche revolutie stoorden zich aan tractaten niet; wie zei ook, dat zij altijd zouden durven? En het begrip natuurlijke grens was een kostelijk middel om veroveringen goed te praten.

Was bijv. de Rijn geen natuurlijke grens en kon Frankrijk dus geen aanspraak maken op het gebied ten Westen dier rivier?

Wat dus van a.r. zijde hier opgeworpen wordt is niet nieuw. Alleen het antirevolutionaire werd nu revolutionair.

En het krijgt een nog veel machtiger inhoud. De revolutionairen stieten zich niet aan de grilligheid van de Rijngrans. De heer Van Ruller echter wel.

Hij zegt: wat toch met al die grillige lijnen en wonderlijke inhammen en dat onnatuurlijk verloop. Het is eigenlijk niet te dulden.

Hij is blijkbaar voorstander van de rechte lijn. Daar hield de jacobijn ook van inzake zijn slachtoffers. Hij trok die gaarne zoo tusschen hoofd en schouders. Zoo in het revolutionair strafrecht.

Wij krijgen nu echter de rechte lijn in het volkenrecht en de wereldpolitiek. Nederland zou dan geschikt een parallelogram kunnen worden. Alleen de kustlijn — ook al grillig — het is onhoudbaar..... zou eenige moeite kunnen bieden. Maar men zou de gaten kunnen dichten, net als nu de Zuiderzee.

De landsgrenzen zijn dan recht. Maar de grenzen der provinciën zijn ook grillig. Wij gaan dus wat verder dan Napoleon, die ons land in departementen verdeelde — hij was nog niet zoo ver als wij — en verdeelen Nederland in vier maal drie vierkanten. Het komt zoo ongeveer precies uit.

Men stoot dan echter al weer op allerlei grillige grenzen bij de gemeenten. Allergest soms, en hoe kunnen de menschen dwaselijk daaraan vasthouden. Dat moet weg. Wij verdeelen het provinciale vierkant in een rij van kleine vierkantjes.

Wij h
Amerik
die elke
dig voc
volstaan
En w
mogelijk
ler" uit
so dum
Maar
instem
beschre
de Refc

Hij
ringd,
een de
noch da
na, na
het aan
de ma
Savoie
hier va
noch h
gesloten
van de
of Dees
beheide
kracht,
den, w
gekome

Echt
nu van
mengd
taak r
Weg
Leve d
bevalt
aan l
gunst
Derh
greden.
recht,
en ger
den so
Maar v
zoo die
Met

Bae

Van
herdru
nog ni
met bl
deel, d
hebben
exeges
nemen,
resulta
ertoe
zijn. Z
maar ;
de ree
logen
staan,
dat lee
logen
licht,
Met n
gevoel
ken. O
taten
de aut
b.v. b
krijger
Kleine
en te
gerofe
als o
Schrift
zucht
hebbet
taling
ons v
baat
wacht
moole
overtr
aanbe

„Sto

Amb
Je h
ds Lee
dat de
Die u
sprake
en dur
vrijma